

NOVÝ PRVEK VE VELENÍ VOJSKŮM

Potřeba neustálého zkvalitňování velení vojskům narůstá. V období vědeckotechnického rozvoje je někdy spojována s přehnanými představami a žádostmi o nové moderní technické prostředky, které je nutné do armády zavádět. Druhá cesta, levnější, je ještě delší čas plně nebo nově využívat techniku, která již zavedena je. V oblasti automatizace velení vojskům tato možnost existuje konkrétně u terminálových pracovišť, výpočetní techniky a zařízení pro utajený přenos dat. Jejich dosavadní jednoúčelové využití k urychlení výpočtů a přenosu některých údajů nevyčerpávalo jejich možnosti. Realizace myšlenky pozvednout zpracování formalizovaných bojových dokumentů (FBD) na vyšší úroveň, s využitím výpočetní techniky a současně řešit jejich přenos na jiná místa velení, tyto možnosti plně využila. Nakolik je životaschopná, měla prokázat v operační přípravě ve výcvikovém roce 1985—1986 s jejím vyvrcholením na cvičení Palcát-86.

Vzhledem k tomu, že šlo o zcela nový úkol a nebylo možné převzít zkušenosti z ostatních bratrských armád, jeho realizace vyžadovala mnoho namáhavé práce před cvičeními. Nebyla také jednotna názorů na efektivnost úkolu. Promyšlenou a organizovanou prací orgánů automatizace velení vojskům v součinnosti s uživateli se podařilo úkol rozpracovat a splnit.

V průběhu zimního výcvikového období byly zpracovány formalizované bojové dokumenty pro plánování obranné a útočné operace. Pozornost jsme zaměřili zejména na tvorbu rozsáhlých a složitých FBD pro potřeby smíšených pracovních skupin operační správy (oddělení), jako je rozhodnutí velitele, bojové nařízení, bojové hlášení a souhrnné operační hlášení. Právě u složitých dokumentů, na jejichž vyplňování se podílí příslušníci štábu ze 4 až 8 terminálových pracovišť, je efektivnost práce největší. K aktivitě došlo i u druhů vojsk a služeb, které včas pochopily účelnost zpracování a využívání FBD. I když pro vedení operací nebyly tyto dokumenty připraveny komplexněji, byla vytvořena banka dat o více než 100 formalizovaných bojových dokumentech.

Z hlediska ochrany utajovaných skutečností má každý účastník terminálové sítě upraven přístup k informacím jen podle svého funkčního zařazení ve štábu. K některým může mít přístup zamezen, nemůže vstoupit do FBD, který mu nepatří, přijmout ho není-li mu adresován, nebo zrušit cizí formalizovaný bojový dokument.

Pro stanovení úlohy a místa FBD v metodice práce štábu byla postupně v součinnosti se štáby zpracována Metodika využívání prostředků automatizace velení velitelem a štábem svazu v poli a Metodika práce orgánů AVV, s jejich využitím do funkčních povinností jednotlivce.

Ke zvýšení připravenosti vybraných příslušníků štábů svazů byla jejich výpočetními středisky organizována pravidelná školení na terminálových pracovištích. Zpracovali jsme návrh pomůcky, která podstatně zrychlila přístup ke konkrétním FBD a k jejich vyplňování a odesílání. U některých svazů byl návrh pomůcky dále rozpracován, konkretizován a zařazen do dokumentace štábů.

Zpracování bojové dokumentace na cvičení Palcát-86 v ruském jazyce mělo dopad i na FBD. Pochopili jsme, že tento dosud ojedinělý požadavek se může stát pravidelnou potřebou. Východisko naznačil VzÚ GŠ, který uzpůsobil jediný terminál pro psaní v azbuce. Takto jsme využili k ověření možnosti používat ruský jazyk na prostředcích automatizace. Během krátké doby byly zabezpečeny pro orgány automatizace velení potřebné součástky a zapojeny do 4 terminálů. Přispěním štábu letectva a VzÚ GŠ se nám podařilo připravit několik FBD v ruském jazyce pro potřeby letectva a zpravodajské správy operačně strategického svazu. Ověření možnosti přenosu a výpisu probíhalo až na začátku cvičení mezi čtyřmi pohyblivými místy velení svazů.

Lze říci, že skupina několika iniciativních specialistů, kteří dokonale znají svou odbornost a potřeby štábů, vytvořila zárodek něčeho nového, co se jinak předpokládá řešit až se zavedením modernizovaných počítačů MOMI.

Na cvičení Palcát-86, kdy velitelé a štáby řešili upřesnění rozhodnutí pro obrannou a útočnou operaci, bylo nutné vydat bojová nařízení a odborná nařízení. Šifrovky s ruským textem, které se hromadily ve výpravě 8. oddělení, nemohly být z kapacitních možností šifrovacích zařízení plynule zpracovány a včas odeslány. Značné množství šifrovek se nám postupně podařilo snížit využitím utajeného dálkového přenosu dat sítě počítačů MOMI dvanáctinásobně rychlejším přenosem pětistopé děrné pásky na určená místa velení, s jejím předáním orgánům 8. oddělení k pořízení výpisu textu.

V průběhu cvičení se stále více rozšiřoval okruh příslušníků štábů i rozhodčí služby, kteří nejen oceňovali pružnost velení pomocí FBD, ale sami ho začali používat, ať již tvorbou nových formulářů k opakovanému použití, nebo jednorázovým odesláním volného textu. Myslím, že druhý způsob není správný proto, že se musí přenášet celý text, zatímco u FBD jen proměnné údaje. Právě v této souvislosti je třeba vidět FBD jako součást automatizace velení a nikoli jen jako přenos dat.

Největší počet zpráv s využitím FBD (téměř 500) byl zpracován letectvem frontu. Tomuto štábu se osvědčila úzká spolupráce s orgány automatizace velení vojskům v období přípravy na cvičení, jejímž výsledkem je ucelený soubor formalizovaných bojových dokumentů pro plánování i vedení operací. Kladem je, že se na jeho přípravě podíleli osobně hlavní funkcionáři leteckého svazu.

Dosud tomu tak není u vševojskových svazů především u rozsáhlých a složitých dokumentů pro potřeby operační správy (oddělení). Zatím ještě ne vždy jsou hlavní funkcionáři ochotni považovat FBD za rovnocenné s klasicky zpracovanými dokumenty. Období, kdy se „pro jistotu“ zpracovává bojová dokumentace klasicky a souběžně i automatizační technikou, má omezující vliv na další rozvoj tohoto prvku velení. Naopak již dnes je třeba připravovat myšlení kádru na velení s prostředky PASUV operačního stupně.

Jsem toho názoru, že je nezbytné, aby vedoucí funkcionáři co nejdříve stanovili **závazný obsah** třeba jen některých FBD (jak nařízení, tak hlášení) a vydali pokyny v rámci metodiky práce velitele a štábu svazu k jejich využívání. Tím se urychlí a usnadní práce řadovým příslušníkům štábů i orgánům automatizace velení.

Celkem bylo na cvičení zpracováno a přeneseno (s využitím prostředků automatizace) 1800 jednotlivých dokumentů, nařízení a hlášení. Doby jejich doručení z terminálového pracoviště na jiné terminálové pracoviště kteréhokoli pohyblivého místa velení se pohybovaly v rozmezí 15–30 minut, ale i dvou hodin. Jsem toho názoru, že je to stále dlouhá doba, i když v konkrétních případech byla závislá na množství FBD v síti počítačů, které čekaly na přenos, pořadí, pilnost, na stavu přenosových kanálů, stanovené prioritě míst velení pro obsluhu řídicí stanic utajeného dálkového přenosu dat VS frontu a na vlastní organizaci práce řídicí stanice. Analýzou těchto faktorů, odstraněním negativních jevů (pravidelnými nácviky, případně i dílčími technickými opatřeními) je nutné horní hranici uvedené doby dále snížit. Toho můžeme dosáhnout zpracováním podrobné metodiky práce řídicí stanice, s důrazem na kritická období, která vyplývají z metodiky práce velitele a štábu nejen VS frontu, ale i ostatních polních pohyblivých míst velení. Je zapotřebí, aby její principy potom byly závazné pro všechny účastníky terminálových sítí v síti počítačů.

Zvláštní pozornost zasluhují FBD v ruském jazyce, které se plně osvědčily. I když úpravy na klávesnici displejů nepřesáhly 11 pozic a shoda zůstala u 78 % tlačítek, zvýšila se doba potřebná k vyplňování ruského textu o 50 %. Zde je nutné vzít v úvahu tu skutečnost, že služby terminálů pracovaly s azbukou poprvé. Je pochopitelné, že pravidelný výcvik tento nedostatek odstraní. Potvrdilo se však, že pracovat s FBD v ruštině lze i na upravené soudobé automatizační a výpočetní technice, s výstupem textu na mozaikové tiskárně u terminálů. Zatím nelze odesílat vševojskovým svazkům ruský text na pětistopé děrné pásce šifrovacími stroji, neboť nemají některá interpunkční znaménka ani arabské číslice. Nové typy šifrovacích strojů jistě toto umožní. Myslím, že při jejich rozmístování by se mělo přihlédnout k potřebě „prodloužení“ sítě počítačů z VS frontu na VS hlavního velitele SOS a z VS armád na VS vševojskových svazků.

Jsem toho názoru, že při hodnocení kladných výsledků a s přihlédnutím k problémům i počátečním nedostatkům můžeme konstatovat, že formalizované bojové dokumenty zpracované a přenášené s využitím automatizační a výpočetní techniky přesvědčivě prokázaly svou životaschopnost. Při používání latinky zrychlí a zkvalitní velení a informovanost v rámci ČSLA a s využitím azbuky racionalizují velení, zejména při spojeneckém složení vojsk.

Tento nový perspektivní prostředek ve velení vojskům se **osvědčí** zejména při:

- zpracování náročných a složitých FBD o mnoha odstavcích (rozhodnutí velitele, bojové nařízení, souhrnné operační hlášení atd.) smíšenými pracovními skupinami operační správy (oddělení), na nichž se podílí až 8 terminálových pracovišť současně,

- zpracování FBD v ruském jazyce,

- velení vojskům v průběhu vedení operací spojeneckého složení.

Po prokázání vyšší efektivity práce velitele a štábu při zpracování náročnějších výpočtů a formalizované bojové dokumentace s využitím výpočetní techniky na cvičení Palcát-86, od ředitelství cvičení až po svazky, se ukázalo jako **potřebné**:

- zvýšit výkonnost počítačů k řešení nových výpočtů v časech stanovených metodikou práce velitele a štábu,

- zabezpečit výpočty a informace záložní velitelská stanoviště všehojskových armád a letectva jejich vybavením počítači,

- zkvalitnit informovanost týlových velitelských stanovišť,

- zabezpečit štáby větším počtem terminálových pracovišť, s jejich rovnoměrným rozložením na jednotlivá místa velení,

- upravit terminálová pracoviště k vyplňování formalizovaných bojových dokumentů v českém (slovenském) a ruském jazyce.

Modernizace počítačů MOMI tyto potřeby umožní realizovat. Vytvoříme prostor pro očekávaný nárůst výpočetních úloh a formalizovaných bojových dokumentů. Na pohyblivých místech velení svazů (VS, SVS LaPVO, ZVS, TVS) bude nejméně po jednom počítači. Počet terminálových pracovišť se zvýší o více než 100 %.

Rozvinutí sil a prostředků automatizace velení na všech pohyblivých místech velení svazů zabezpečí tak požadavky velitelů a štábů na další zefektivnění celého rozhodovacího procesu, s důrazem na velení vojskům.